

denskabelige forskeres betoning af manglende viden og utilstrækkelige modeller, undersøgelser etc. Man ved ikke, hvor mange arter der lever på kloden og kan derfor kun skønne udryddelsen med stor usikkerhed. Syreregnen virker sammen med andre faktorer, men den selvstændige effekt på skovenes tilstand kan ikke kvantificeres eksakt. Pesticiderne findes i tusindevis, og tilgangen er at undersøge dem enkeltvis, ikke kombinationen eller eventuelle nedbrydningsprodukter.

Usikkerheden om de faktiske sammenhænge overses ofte i mediernes omtale og ikke mindst i miljøorganisationernes argumentation. Hvis Lomborgs pointe er, at vi savner positive videnskabelige beviser på en række centrale områder, kunne denne pointe have været formidlet med større overbevisning. Men Lomborg går, så vidt jeg kan se, i en række tilfælde i den modsatte grøft og hævder skråsikkert, at der slet ikke er noget problem, når det ikke er bevist. Det forbigås her, at kravene til det "videnskabelige bevis" i sagens natur er ret strenge. Lomborg har i øvrigt ikke ladet sig påvirke af, at en række fremtrædende naturvidenskabsfolk allerede under avisdebatten i foråret 1998 imødegik hans argumentation på centrale punkter (jf. indlæg i *Politiken* 15/2, 18/2, 15/3 og *Jyllands-Posten* 2/3).

Lomborgs udfordring til det miljøpolitiske establishment i Danmark har genoplivet en slumrende, men essentiel diskussion om de helt fundamentale miljøspørgsmål. Men en mere kritisk og selvstændig afprøvning af såvel miljøbevægelsens som anti-miljøbevægelsens argumenter kunne muligvis have ledt Lomborg til andre og mere robuste konklusioner.

Mikael Skou Andersen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet.

Tom Christensen og Knut Midtgaard (red.), *Universitetet som beslutningsarena*, Oslo: Fakkbokforlaget, 1997.

Palle Rasmussen og Arne Jakobsen (red.), *Universiteter i dag politik-kultur-ledelse*, København: Samfundslitteratur, 1997.

Der er noget på én gang deprimerende og opløftende ved læsningen af de to bøger. Det deprimerende består i dokumentationen af den uopfindsomhed, som præger debatten omkring om universiteternes styring, organisation og ledelse. Det er for det første ikke første gang i historien, at universiteternes forhold har været genstand for statsmagts og politikernes og bureaukraternes stærke interesse. Det er for det andet slående så lidt originalt, der er i de til enhver tid nye styringstanker, når de krydser landegrænserne. Det gælder i fortidens *europæiske* forestillinger om statens ret til at styre universiteterne, som på sin side forventedes at levere velafrettede kandidater til en karriere i statens tjeneste. Det gælder i nutidens statslige forestillinger om universiteterne som strømlinede koncerner for produktion af grydeklare kandidater til stat og erhvervs-liv. Det er så trist, at det næsten ikke er til at bære.

Det gode budskab i disse bøger er, at der er grænser for, hvad der kommer ud af disse styringstiltag. Det gjaldt i fortiden, og det gælder også i nutiden. Her er ikke mindst Tom Christensens og Knut Midtgaards bog om de norske universiteter og i særdeleshed universitetet i Oslo opløftende læsning. De og deres medforfattere viser, hvordan universiteterne pænt synger med på de sidste ministerielle hymner, men når det kommer til gennemførelsen, så er der i universiteternes som i andre offentlige organisationers strukturer stærke kræfter, som sikrer, at

denskabelige forskeres betoning af manglende viden og utilstrækkelige modeller, undersøgelser etc. Man ved ikke, hvor mange arter der lever på kloden og kan derfor kun skønne udryddelsen med stor usikkerhed. Syreregnen virker sammen med andre faktorer, men den selvstændige effekt på skovenes tilstand kan ikke kvantificeres eksakt. Pesticiderne findes i tusindevis, og tilgangen er at undersøge dem enkeltvis, ikke kombinationen eller eventuelle nedbrydningsprodukter.

Usikkerheden om de faktiske sammenhænge overses ofte i mediernes omtale og ikke mindst i miljøorganisationernes argumentation. Hvis Lomborgs pointe er, at vi savner positive videnskabelige beviser på en række centrale områder, kunne denne pointe have været formidlet med større overbevisning. Men Lomborg går, så vidt jeg kan se, i en række tilfælde i den modsatte grøft og hævder skråsikkert, at der slet ikke er noget problem, når det ikke er bevist. Det forbigås her, at kravene til det "videnskabelige bevis" i sagens natur er ret strenge. Lomborg har i øvrigt ikke ladet sig påvirke af, at en række fremtrædende naturvidenskabsfolk allerede under avisdebatten i foråret 1998 imødegik hans argumentation på centrale punkter (jf. indlæg i *Politiken* 15/2, 18/2, 15/3 og *Jyllands-Posten* 2/3).

Lomborgs udfordring til det miljøpolitiske establishment i Danmark har genoplivet en slumrende, men essentiel diskussion om de helt fundamentale miljøspørgsmål. Men en mere kritisk og selvstændig afprøvning af såvel miljøbevægelsens som anti-miljøbevægelsens argumenter kunne muligvis have ledt Lomborg til andre og mere robuste konklusioner.

Mikael Skou Andersen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet.

Tom Christensen og Knut Midtgaard (red.), *Universitetet som beslutningsarena*, Oslo: Fakkbokforlaget, 1997.

Palle Rasmussen og Arne Jakobsen (red.), *Universiteter i dag politik-kultur-ledelse*, København: Samfundslitteratur, 1997.

Der er noget på én gang deprimerende og opløftende ved læsningen af de to bøger. Det deprimerende består i dokumentationen af den uopfindsomhed, som præger debatten omkring om universiteternes styring, organisation og ledelse. Det er for det første ikke første gang i historien, at universiteternes forhold har været genstand for statsmagts og politikernes og bureaukraternes stærke interesse. Det er for det andet slående så lidt originalt, der er i de til enhver tid nye styringstanker, når de krydser landegrænserne. Det gælder i fortidens *europæiske* forestillinger om statens ret til at styre universiteterne, som på sin side forventedes at levere velafrettede kandidater til en karriere i statens tjeneste. Det gælder i nutidens statslige forestillinger om universiteterne som strømlinede koncerner for produktion af grydeklare kandidater til stat og erhvervs-liv. Det er så trist, at det næsten ikke er til at bære.

Det gode budskab i disse bøger er, at der er grænser for, hvad der kommer ud af disse styringstiltag. Det gjaldt i fortiden, og det gælder også i nutiden. Her er ikke mindst Tom Christensens og Knut Midtgaards bog om de norske universiteter og i særdeleshed universitetet i Oslo opløftende læsning. De og deres medforfattere viser, hvordan universiteterne pænt synger med på de sidste ministerielle hymner, men når det kommer til gennemførelsen, så er der i universiteternes som i andre offentlige organisationers strukturer stærke kræfter, som sikrer, at

der ikke sker alverdens meget. Det gælder, når de nationale overenskomster dekretorer medbestemmelse for alt og alle, når universitetet efter statsligt direktiv skal organiseres som en moderne virksomhedskoncern, og når der dekretorer virksomhedsplanlægning og do. regnskab på universiteterne. I det første tilfælde udløstes en række undvigelsesmanøvrer, i de andre en række symbolske tilpasninger, som ikke havde noget stort adfærdsmæssigt indhold.

Men undvigelserne slår også igennem, når det går op for de højere magter, at ressourcerne mellem de forskellige fag måske ikke er fordelt helt rimeligt. Det udløser forhandlinger og tovtrækkerier, herunder en del analyser, som knap nok er i stand til at flytte så meget som en eneste stilling. Det korte af det lange er derfor, at universiteternes ledelse, administration og medarbejdere udviser præcis den strategiske adfærd, som politologer og økonomer ville forvente af alle andre aktører, der blev placeret i samme situation.

Samtidig demonstrerer bogens forfattere ganske overbevisende, hvordan disse strategiske tolkninger går i spand med såvel et kulturelt som et symbolsk perspektiv. Også der er bogen interessant. Den er nemlig i sit oplæg så norsk som nogen politologisk analyse. Hvert kapitel indledes med en bred præsentation af de analytisk-teoretiske perspektiver, som kan anlægges - det vil i en norsk sammenhæng sige de just nævnte. Men til forskel fra en del anden norsk politologi, drages der her empirisk forankrede konklusioner på basis af de tre perspektiver. Det gør bogen læseværdig for andre end de dekaner og bureaukrater, som har gjort universitetsadministration til en levevej. Rasmussens og Jakobsens bog har ikke samme forskningsmæssige forankring.

Der er tale om en række foredrag, der har været holdt ved et seminar. Det fratager den dog langt fra læseværdighed. Således er ikke mindst Björn Wittrocks fylde, kyndige og meget veloplagte kapitel om det moderne universitets forandringer den halve bog værd.

Jørgen Grønnegård Christensen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Pierre Bourdieu, *Af praktiske grunde. Omkring teorien om menneskelig handling*, København: Hans Reitzels Forlag A/S, 1997, 254 s., kr. 250,00.

Den franske sociolog Pierre Bourdieu er efter nogle års pause igen flittigt læst inden for det humanistiske og samfundsvidenskabelige område. Bogen består af en række forelæsninger, som primært er holdt på universiteter uden for Frankrig. Da Bourdieus udgangspunkt og tilgang ofte er yderst fransk har forelæsningerne for dette ikke-franske publikum tvunget ham til yderligere at argumentere for og understrege den universielle gyldighed, der formodentlig er hele omdrejningspunktet for Bourdieus sociologiske teorier og modeller.

Forelæsningerne omfatter følgende emner: Det sociale rum, fordelingen og reproduktionen af den kulturelle kapital, videnskaben om kunst og kultur, staten og bureaukratiet, egeninteresse som baggrund for menneskelig handling og de symbolske goders økonomi. Til de fleste forelæsninger har Bourdieu så tilføjet et tilæg, der ofte på fortrinlig vis supplerer forelæsningsemnet.

Bourdieu finder det både nødvendigt og legitimt at indføre begreberne socialt